

Козловський В.В.

Рецензія
на монографію Віктора Васильовича Дребета
«Декодування іменників у німецькомовних текстах
художньої прози та преси»
(Тернопіль: Тернопіль: «Астон», 2016, 398 с.)

Слово має вічну і загадкову силу давати життя довколишньому і внутрішньому світу людини. Оскільки називання речей є однією з найважливіших функцій слова, то й не дивно, що іменник завжди потребуватиме нових досліджень. Іменнику присвячена велика кількість праць, де ця частина мови досліджується з різних позицій та у різних аспектах. Але при всіх дотеперішніх досягненнях у германському мовознавстві ще й досі бачиться необхідність комплексного вивчення предметних слів або іменникової лексики німецької мови з урахуванням семантичних, парадигматичних і синтагматичних цієї частини мови. Вочевидь, сучасне мовознавство чекало і на дослідження В.В. Дребета щодо декодування семантичного потенціалу, яку активують полісемічні та моносемічні моделі слова у процесі генерування іменникового змісту у німецькій мові. Такий аналіз робить його працю актуальною та вагомою як для теорії германського мовознавства, так і для лексикології та лексикографії німецької мови. Автор бере на себе відповідальність вивчати функціональні характеристики іменника у німецькій мові з позицій лінгвосинергетики. Синергетичний принцип мовної саморегуляції та збереження мовної енергії стає методологічною основою дослідження.

У монографії В.В. Дребет пропонує наступну структуру роботи: передмова, чотири основні розділи, висновки, список використаних джерел, список лексикографічних джерел, список ілюстративних джерел.

У першому розділі здійснено розгляд теоретичних питань, пов'язаних із вивченням парадигматичних характеристик іменника: частиномовна природа іменника, категоріальне значення іменника, лексичне значення слова, концепція значення слова у розгляді іменника, концепція структури значення слова у розгляді іменника, поняття «семема» і «сема». В.В. Дребет не уникає дискусійних питань, а навпаки – загострює проблему. Зокрема, увага зосереджується на концепції полісемії і загального значення слова, на проблемі контекстуального та мовного значень. Виходячи з проведеного аналізу, автор стає на теоретичні позиції, які проklamують існування ієрархічної парадигми у мовній системі. Відповідно, полісемія виступає мовним явищем з ієрархією значень на рівні *langue*, які реалізуються на рівні *parole*. Після цього висвітлюються теоретичні засади лінгвістичної синергетики, пропонується синергетичний підхід до вивчення мовного та контекстуального значень слова.

Другий розділ присвячений дослідженню декодування іменника у співвіднесенні зі структурною будовою речень у сучасній німецькомовній

художній прозі та пресі. Виходячи з отриманих статистичних обчислень, були створені синергетичні моделі декодування, що демонструють, яких точок відповідності або невідповідності закону збереження енергії і оптимальної затрати зусиль сягають криві декодування іменників у вибудовуванні іменникового змісту та його співвіднесення зі структурною будовою речень у німецькомовних текстах художнього та публіцистичного стилів.

Третій розділ присвячений дослідженню декодування іменника у співвіднесенні з модальним змістом синтаксичних рамок у текстах сучасної німецькомовної художньої прози та преси. З допомогою статистичних методів обчислення вивчається дія мовної самоорганізації у встановленні динамічної рівноваги між кількістю реалізацій та оптимальними затратами зусиль, направлених на декодування семантичного потенціалу моносемічної або полісемічної моделі слова у процесі генерування іменникового змісту у синтаксичних рамках з дієслівною модальністю. Складені синергетичні моделі декодування демонструють, яких точок відповідності або невідповідності закону збереження енергії і оптимальної затрати зусиль сягають криві декодування іменників у німецькомовних текстах художнього та публіцистичного стилів.

Четвертий розділ присвячений дослідженню декодування іменника у співвіднесенні з категоріями роду та відмінка іменників у текстах німецькомовної художньої прози і преси. Реалізацію іменників автор пропонує розглядати у складі дії відмінкових і родових ролей. Виходячи з отриманих статистичних обчислень, були складені синергетичні моделі декодування, які демонструють, яких точок відповідності або невідповідності закону збереження енергії і оптимальної затрати зусиль сягають криві декодування іменників у вибудовуванні іменникового змісту та його співвіднесення з різними відмінковими і родовими ролями у німецькомовних текстах художнього та публіцистичного стилів.

У заключній частині книги здійснено аналіз проведеного дослідження, розглядаються можливі сфери послуговування запропонованим підходом до лінгвістичних досліджень з позицій лінгвосинергетики та його можливе використання у практичній лексикології та лексикографії німецької мови, а також у комп'ютерній лінгвістиці.

Тема дослідження, безумовно, є актуальною, оскільки лінгвосинергетичний підхід із залученням квантитативних методів обчислення результатів дозволяє об'єктивно проаналізувати принцип саморегуляції і становлення семантичної моделі полісемічних та моносемічних іменників під час проходження синергетичного циклу „порядок – хаос – порядок“ і у такий спосіб поповнити германське мовознавство новими знаннями німецькомовної іменникової лексики.

Метою монографії виступає комплексний аналіз взаємодії синтагматичних, семантичних і парадигматичних факторів у процесі генерування іменникового змісту у німецькій мові з позиції лінгвосинергетики, яка розглядає мову як складну динамічну систему, здатну до самоорганізації і саморегуляції шляхом відбору найоптимальніших і найзручніших елементів мовленнєвого інструментарю до мовної скарбниці. Для досягнення цієї

мети В.В. Дребет ставить перед собою різноманітні завдання, серед них основними є розробити в руслі лінгвосинергетичної наукової парадигми методику дослідження полісемії та моносемії іменника в німецькій мові, дослідити за допомогою статистичних методів обчислення синергетику генерування іменникового змісту згідно з принципом мінімізації зусиль, що скеровує ментальний лексикон людини на декодування оптимального інформаційно-семантичного обсягу моносемічних та полісемічних іменників у співвіднесенні з категоріями роду та відмінка, структурною будовою речень та з дієслівною модальністю в німецькій мові.

Теоретичне і практичне значення рецензованої праці В.В. Дребета не викликає сумніву. Особистий внесок автора полягає у розробці лінгвосинергетичних моделей семантичного декодування іменників німецької мови згідно з принципом мінімізації, у трактуванні отриманих з допомогою статистичних методів обчислення результатів як саморегульовальний мовний механізм встановлення динамічної рівноваги між кількістю реалізацій та оптимальними затратами зусиль, скерованих на декодування і опрацювання з боку ментального лексикону людини семантичного потенціалу моносемічної або полісемічної моделі слова у процесі генерування іменникового змісту у німецькомовних тестах художнього та публіцистичного стилів.

Рецензованій монографії В.В. Дребета притаманна наукова новизна, комплексних та ґрунтовний характер дослідження. Рецензована книга безумовно стане у нагоді широкому загалу лінгвістів, аспірантів і магістрантів, а також зацікавить спеціалістів у галузі лінгвосинергетичного дослідження мовних явищ.

Рецензія надійшла до редакції 10.04.2017 р.